

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ АНАТОЛІЯ НАЗАРЕНКА

СХВАЛЕНО

Протокол засідання кафедри психології та інклюзивної освіти, методик природничо-математичних дисциплін і технологій від 26 червня 2026 року №4

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка
(протокол засідання вченої ради
ХОППО ім. А. Назаренка від 30 червня 2026 року № 2)

Ректор Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка

Наказ від 01 липня 2026 № 214/но

 В.ОЧЕРЕТЯНКО

ПРОГРАМА підвищення кваліфікації практичних психологів ЗДО “ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗДО: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА”

Розробник: Шечишена Оксана Володимирівна, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології та інклюзивної освіти, методик природничо-математичних дисциплін і технологій.

Напрямок підвищення кваліфікації: Підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.

Розроблено на основі професійного стандарту: Професійний стандарт «Практичний психолог закладу освіти» (наказ Мінекономіки від 24.11.2020 №2425)

Рецензенти:

Андрій Гулеватий, кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету підвищення кваліфікації педагогічних працівників Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка

Алла Царенко, практичний психолог вищої категорії комунального закладу загальної середньої освіти «Ліцей № 15 імені Олександра Співачука Хмельницької міської ради»

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми підвищення кваліфікації практичних психологів закладів дошкільної освіти, діяльність яких спрямована на вдосконалення процесу здійснення трудових функцій та розвитку загальних і професійних компетентностей у відповідності до Професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти», зумовлена підвищенням вимог до якості психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах викликів, зумовлених подіями воєнного часу в Україні.

Реалізація та досягнення відповідності вимогам Професійного стандарту відбувається на тлі глибоких та потужних соціальних, економічних і безпекових трансформацій, спричинених повномасштабною війною в Україні. Освітня система сьогодні перебуває на етапі функціонування в умовах постійних змін: вимушене переміщення педагогів, дітей і батьків, втрати, загроза безпеці, перебої в навчальному процесі, а також зростання рівня невпевненості та тривожності, поява депресивних станів, емоційного виснаження та психотравматизації серед усіх учасників освітнього процесу.

За таких обставин зростає потреба у фаховому психологічному супроводі вихованців ДНЗ та допомоги їх батькам у відновленні ресурсності в умовах викликів, зумовлених подіями сьогодення. Діти дошкільного віку є особливо чутливими до дії стресогенних чинників, що відображається на їхньому психічному розвитку та навчальній мотивації. Подібне явище значно ускладнює їхні адаптивні можливості та відображається на рівні їх соціалізації. Однак, всім відомо, що психоемоційний стан дітей корелює із ресурсними можливостями як батьків, так і педагогів.

Тому особливої актуальності для психолога набуває посилення розвитку умінь партнерської взаємодії, здатностей до переосмислення та відпрацювання психологічних принципів комунікативної взаємодії з батьками та педагогами в умовах викликів сьогодення. Важлива роль у цьому контексті також належить педагогу, який підтримує належний рівень соціалізації дітей та їх активну участь в освітній діяльності. Роль педагога в умовах сучасних викликів зводиться до психосоціальної підтримки дітей та досягнення зворотного зв'язку з ними та їхніми батьками, створення на цій основі безпечного та підтримувального освітнього середовища.

Тому програма спрямована на розвиток та вдосконалення професійних навичок практичних психологів, оновлення та посилення знань про психологічне забезпечення освітнього процесу в ДНЗ, а відтак, відпрацювання психологічних здатностей щодо роботи з наслідками війни в усіх учасників освітнього процесу.

Цільова група: практичні психологи ЗДО.

Обсяг (тривалість): 72 годин (2 кредити ЄКТС), з них лекції – 18 год; практичні заняття – 50 год., підсумкові заходи (тестування) – 4 год.

Особливості реалізації програми: зміст програми об'єднано у чотири навчальні модулі. Реалізація програми ґрунтується на поєднанні теоретичних

занять та практико-орієнтованих форм роботи. Тривалість програми – до 2 тижнів. Для успішної реалізації практичного компоненту програми слухачам рекомендується приєднуватись до онлайн-занять з персонального комп'ютера або ноутбука.

Форма підвищення кваліфікації: очна, дистанційна, на базі замовника.

Мета підвищення кваліфікації: розвиток професійних компетентностей практичних психологів закладів дошкільної освіти у відповідності до вимог Професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти» з урахуванням актуальних викликів воєнного часу, трансформації системи освіти, вікових і соціокультурних особливостей здобувачів освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити з нормативно-правовими засадами діяльності практичного психолога закладу дошкільної освіти;
- розвинути професійні спроможності здійснювати психологічний супровід дітей з ООП в умовах інклюзивної освітньої практики;
- удосконалити підходи до організації психолого-педагогічної підтримки дітей та їх батьків, постраждалих від наслідків воєнних дій;
- поглибити знання щодо формування готовності у педагогічних працівників до ефективної комунікації, партнерської взаємодії, а також надання першої психології допомоги дітям в умовах стресу й криз;
- поглибити знання щодо здійснення профілактики професійного стресу вчителя та емоційного вигорання; покращення психічного здоров'я та посилення ресурсності педагога в умовах викликів сьогодення;
- удосконалити навички забезпечення психологічного супроводу дітей дошкільного віку з урахуванням їхніх вікових, когнітивних та мотиваційних особливостей;
- поглибити знання щодо попередження та профілактика негативних явищ в дитячих середовищах;
- розвинути вміння створювати безпечне, підтримувальне освітнє середовища в закладі дошкільної освіти;
- сформувати готовність до відповідального й етичного використання технологій штучного інтелекту з дотриманням принципів академічної доброчесності;
- розвинути здатність до рефлексії, професійного саморозвитку та навчання впродовж життя.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: інформаційно-цифрова (А3), психологічна (Б1), емоційно-етична (Б2), компетентність педагогічного партнерства (Б3), інклюзивна (В1), організаційна (Г2).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Знання й розуміння:

- основних нормативно-правових документів, які регулюють діяльність практичного психолога в системі дошкільної освіти в сучасних реаліях;
- алгоритму побудови індивідуальної освітньої траєкторії та нормативних вимог до накопичувальної системи годин;
- взаємозв'язку мови, культури, цінностей та ідентичності особистості;
- застосування норм сучасної української літературної мови та чинного правопису у професійній діяльності;
- нормативно-правових засад професійного розвитку педагогічних працівників;
- ролі професійного стандарту як інструменту визначення та оцінювання професійних компетентностей;
- механізмів атестації, сертифікації та моніторингу професійної діяльності педагогічних працівників;
- принципів самооцінювання професійної діяльності та планування індивідуальної траєкторії професійного розвитку;
- факторів професійного вигорання вчителя, демотивації та шляхів їх попередження;
- інструментів професійної рефлексії, самооцінювання та планування професійного розвитку;
- природи професійного стресу, його проявів та чинників, які його провокують;
- шляхів профілактики професійного стресу вчителя та «швидкої допомоги» в стресових ситуаціях;
- шляхів покращення ресурсного стану вчителя як запоруки зміцнення психічного здоров'я та підвищення його стресостійкості;
- шляхів покращення ресурсного стану батьків як запоруки зміцнення психічного здоров'я та підвищення їх стресостійкості;
- видів домашнього насильства, психології «жертви» та «кривдника»; наслідків пережитого насильства;
- психології травмованих дітей дошкільного віку та способів реагування на їх поведінкові та емоційні стани, зумовлені подіями війни;
- діапазону застосування інструментів і технік у роботі з травмами дітей, обумовлених подіями війни;
- індикаторів інклюзії: інклюзивної культури та інклюзивної практики;
- необхідності створення культури інклюзивності для комфортного перебування здобувача освіти в закладі освіти;
- існуючих бар'єрів в інклюзивному середовищі в навчанні дітей з особливими освітніми потребами;
- концепції універсального дизайну в організації інклюзивного освітнього середовища;

- основних стратегій інклюзивного дизайну;
- класифікації та особливостей використання різних видів електронних (цифрових) освітніх ресурсів для створення навчального контенту;
- шляхів використання цифрових інструментів для оцінювання, зворотного зв'язку та рефлексії навчання;
- ключових понять ШІ;
- шляхів використання ШІ як інструмента педагога;
- можливостей та обмежень штучного інтелекту;
- можливостей використання технологій VR/AR в освітньому процесі;
- функціональних можливостей мовних платформ і додатків для розвитку мовленнєвих та комунікативних навичок здобувачів освіти;
- сутності понять «персональні дані», «конфіденційність даних», «цифрова безпека», «кібербезпека», «кібергігієна», «цифровий слід»;
- основних типів онлайн-загроз (фішинг, соціальна інженерія, шкідливе програмне забезпечення, викрадення облікових записів, кібербулінг, шахрайство тощо);
- принципів безпечного використання соціальних мереж, месенджерів і цифрових освітніх платформ;
- сучасних методів захисту цифрових пристроїв, акаунтів та електронних освітніх ресурсів;
- психологічних механізмів булінгу;
- основних нормативно-правових орієнтирів побудови безпечного освітнього середовища;
- основних положень законодавства України щодо охорони дитинства, запобігання та протидії булінгу (цькуванню), дискримінації, насильству, порушенням прав дитини;
- розуміння взаємозв'язку між безпечним освітнім середовищем і якістю дошкільної освіти;
- алгоритмів дій педагогічних працівників у разі виявлення булінгу, ознак насильства, кризових ситуацій, порушення правил безпеки;
- засад формування культури безпеки, ненасильницької комунікації, партнерської взаємодії та педагогіки підтримки;
- основ соціально-психологічних умов, закономірностей та динаміки розвитку соціальних груп закладу освіти.

Уміння:

- визначати напрями, види, завдання професійної діяльності психологічної служби закладу дошкільної освіти з урахуванням державної політики у сфері освіти;
- аналізувати власний рівень професійної мотивації та визначати чинники, що впливають на ефективність професійної діяльності;
- виявляти ознаки демотивації та професійного виснаження, оцінювати їхній вплив на освітній процес;

- застосовувати техніки самомотивації, саморегуляції та управління емоційними станами у професійній діяльності;
- надавати допомогу вчителю щодо оволодіння техніками зниження стресу «тут і зараз» (дихальні вправи, тайм-менеджмент, емоційне розвантаження);
- надавати допомогу вчителю щодо роботи з власним мисленням та здійснювати пошук опори після пережитих стресових ситуацій чи подій;
- надавати допомогу педагогу в напрацюванні довгострокових внутрішніх ресурсів як запорука конструктивного подолання професійного стресу вчителя, покращення його психічного здоров'я та посилення його резилієнтності;
- визначати актуальні просвітницькі потреби батьків щодо підтримки психічного здоров'я дітей;
- добирати ефективні форми та методи інформування батьків відповідно до їхніх потреб і запитів;
- надавати допомогу батькам в оволодінні способами психосоматичного оздоровлення й подолання стресу; посилення ресурсності як запоруки покращення їх психічного здоров'я;
- бачити ознаки травми в поведінці дитини та психологічно грамотно та коректно на них реагувати;
- встановлювати перший контакт з людьми, які стали жертвами домашнього насильства та опинилися в складних життєвих ситуаціях;
- надавати першу психологічну допомогу жертвам домашнього насильства, посилення ролі ненасильницької комунікації психолога під час взаємодії з жертвами домашнього насильства;
- застосовувати інструменти і техніки у роботі з травмами дітей, обумовлених подіями війни;
- не допускати повторної травматизації дитини та здійснювати контроль над тригерами, які її викликають;
- легалізовувати емоційні стани дитини та використовувати психологічні інструменти для повернення в дитини відчуття внутрішньої стабільності та безпеки;
- організувати сучасне освітнє середовище з дотриманням індексу інклюзії;
- дотримуватись умов щодо створення успішного інклюзивного середовища;
- враховувати принципи універсального дизайну при плануванні, проектуванні та організації інклюзивного середовища;
- керуватися у своїй практичній діяльності нормативними документами щодо доступності закладів освіти, організації інклюзивного освітнього середовища та нових Державних будівельних норм України щодо створення комфортних, безпечних та безперешкодних умов сучасного освітнього середовища;

- підбирати правильний підхід щодо зміни типової освітньої програми в інклюзивному класі;
- добирати безпечні, доцільні для навчання здобувачів освіти електронні (цифрові) освітні ресурси, адаптувати, впроваджувати їх та використовувати з урахуванням мети, умов навчання, вікових особливостей здобувачів освіти;
- використовувати сучасні інструменти для створення персоналізованих навчальних матеріалів та здійснення оцінювання;
- використовувати цифрові платформи для конструювання навчального контенту;
- добирати і застосовувати ІІІ у професійній діяльності, проєктувати освітній процес із використанням ІІІ;
- використовувати сучасні інструменти ІІІ для створення персоналізованих навчальних матеріалів;
- використовувати VR/AR технології для підвищення мотивації, наочності та залучення учнів до навчання;
- застосовувати мовні додатки (Duolingo та Babbel) у навчальній та корекційно-розвитковій роботі;
- ідентифікувати потенційні загрози цифровій безпеці в освітньому середовищі;
- оцінювати ризики, пов'язані з обробкою та поширенням персональних даних;
- застосовувати базові правила кібергігієни у професійній діяльності;
- розпізнавати ознаки фішингових повідомлень, шахрайських сайтів і спроб соціальної інженерії;
- налаштовувати параметри конфіденційності в соціальних мережах, месенджерах та освітніх цифрових сервісах;
- здійснювати базовий захист облікових записів, цифрових пристроїв і навчальних матеріалів від несанкціонованого доступу;
- виявляти ознаки булінгу та дотримуватись алгоритму реагування на ситуації цькування;
- напрацьовувати командну стратегію з протидії жорсткому поводженню з дитиною;
- враховувати психологічні аспекти моделювання екосистеми безпеки освітнього середовища;
- виявляти ризики для фізичної, психологічної, соціальної та цифрової безпеки учасників освітнього процесу;
- планувати та реалізовувати заходи зі створення безпечного, інклюзивного, психологічно комфортного освітнього середовища;
- застосовувати алгоритми реагування на випадки булінгу, конфліктів, дискримінації, насильства, кібербулінгу та інших загроз;
- добирати безпечні форми, методи, прийоми та цифрові інструменти навчання відповідно до віку, освітніх потреб і форм здобуття освіти;

- організовувати комунікацію з дітьми, батьками / законними представниками, колегами та фахівцями супроводу на засадах педагогіки партнерства;
- забезпечувати дотримання правил інформаційної безпеки, захисту персональних даних, академічної доброчесності та етичної взаємодії в освітньому середовищі;
- інтегрувати здоров'язбережувальні, профілактичні та просвітницькі заходи в освітній процес;
- розробляти локальні правила, пам'ятки, інструкції, маршрути реагування або фрагменти внутрішніх процедур закладу освіти щодо безпеки;
- аналізувати власну професійну діяльність у контексті створення безпечного освітнього середовища та коригувати її відповідно до потреб здобувачів освіти;
- проводити соціально-психологічні дослідження психологічного клімату в соціальних групах. Застосовувати діагностичні та корекційні методики.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- демонстрування готовності до змін, гнучкість і адаптивність у професійній діяльності;
- усвідомлення української мови як важливої складової національної та професійної ідентичності;
- виявлення готовності до утвердження цінностей української культурної та мовної спадщини;
- готовність до рефлексії, професійного саморозвитку та педагогічної агентності в умовах суспільних змін;
- цінності демократії, прав людини, поваги до людської гідності та відповідальності;
- демонстрування готовності до розвитку культури партнерства, участі та довіри в освітньому середовищі;
- усвідомлення особистої відповідальності за власний професійний розвиток;
- виявлення готовності до безперервного навчання та професійного самовдосконалення;
- демонстрування відкритості до самоаналізу, самооцінювання та професійної рефлексії;
- сприйняття професійного стандарту як орієнтиру для побудови індивідуальної траєкторії професійного розвитку;
- усвідомлення себе активним суб'єктом професійного зростання та розвитку професійної ідентичності;
- прагнення до розвитку внутрішньої мотивації та професійної автономії;
- виявлення стійкості до професійних труднощів і готовність шукати конструктивні шляхи їх подолання;

- усвідомлення важливості балансу між професійною діяльністю та особистим життям для збереження професійної ефективності та самомотивації;
- мотивація до навчання впродовж життя в професійній сфері, зокрема розвитку власної цифрової компетентності та сприяння розвитку її у здобувачів освіти;
- усвідомлення правових та етичних аспектів, пов'язаних з використанням цифрових технологій, важливості дотримання академічної доброчесності під час створення та поширення цифрового контенту;
- відкритість до інновацій, мотивація до навчання впродовж життя в професійній сфері, зокрема розвитку власної ШІ-компетентності та сприяння розвитку її у здобувачів освіти;
- усвідомлення правових та етичних аспектів, пов'язаних з використанням ШІ, дотримання принципів академічної доброчесності;
- усвідомлення ролі цифрових технологій у забезпеченні асистентом вчителя безбар'єрності в організації освітнього процесу;
- відповідальне ставлення до захисту персональних даних і конфіденційної інформації;
- усвідомлення особистої відповідальності за безпечну поведінку в цифровому просторі;
- критичне ставлення до інформації, отриманої через цифрові канали комунікації;
- мотивація до навчання впродовж життя в професійній сфері, зокрема розвитку власної цифрової компетентності та сприяння розвитку її у здобувачів освіти;
- усвідомлення правових та етичних аспектів, пов'язаних з використанням цифрових технологій.
- формування готовності у педагогів до перетворення стресостійкості на власну суперсилу (резилієнтність);
- формування готовності у вчителів до переходу від пасивного захисту від стресу до активного напрацювання внутрішньої сили, яка допомагає не просто вистояти, а й розвиватися в умовах змін та викликів сьогодення;
- зв'язок передуює навчанню;
- емоційна безпека важливіша за академічну успішність;
- в умовах життєвих викликів психолог діє на дитину не як лікар, а як емоційний провідник її відчуттів та станів;
- усвідомлення толерантності, поваги до прав дитини, активної позиції щодо протидії насиллю;
- визнання важливості безпечного освітнього середовища як умови збереження психічного здоров'я дитини;
- осмислення цінності стратегічної орієнтації освіти на формування безпечного освітнього середовища в умовах сьогодення;
- підтримка ідеї, що безпечне освітнє середовище – визначальний чинник якості дошкільної освіти;

- відповідальне ставлення до поширення психологічно достовірної та етично коректної інформації; толерантність до індивідуальних, культурних та сімейних особливостей виховання дітей;
- усвідомлення цінності безпечного, інклюзивного, недискримінаційного та людиноцентричного освітнього середовища;
- відповідальне ставлення до збереження життя, здоров'я, гідності та прав усіх учасників освітнього процесу;
- готовність діяти на засадах поваги до особистості дитини, педагогіки партнерства, ненасильницької комунікації та професійної етики;
- нетерпимість до булінгу, дискримінації, приниження, стигматизації, мови ворожнечі та інших форм насильства;
- готовність до своєчасного реагування на загрози безпеці та до взаємодії з адміністрацією, батьками, психологічною службою, соціальними партнерами;
- позитивне ставлення до впровадження практик психологічної підтримки, здоров'язбереження, цифрової безпеки та профілактики ризикованої поведінки;
- відкритість до професійного саморозвитку у сфері створення безпечного освітнього середовища;
- орієнтація на дотримання прав дитини, принципів інклюзивності, безбар'єрності та педагогічної підтримки.
- формування сприятливого психологічного клімату в педагогічних колективах та дитячих групах є передумовою ефективного розвитку вчителя та органічного і нетравматичного розвитку здобувачів освіти.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації. Оцінювання результатів навчання здійснюється на основі поєднання формувального та підсумкового оцінювання. Формувальне оцінювання здійснюється для відслідковування прогресу слухачів, їх здатності застосовувати здобуті знання під час виконання практичних кейсів з проблемними ситуаціями, практичних робіт, надання зворотного зв'язку, здійснення самооцінювання та взаємооцінювання, коригування їх навчальної траєкторії.

Підсумкове (бальне) оцінювання здійснюється наприкінці навчання (тестування за всіма темами освітньої програми та конференція).

Під час тестування пропонуються завдання з вибором однієї або кількох правильних відповідей, на встановлення відповідностей та матричні запитання (сітка з прапорцями або перемикачами).

Тест складається з 16 завдань, які розподілені за рівнями складності та балами таким чином:

- 8 запитань базового рівня (знання фактів, визначень, термінів, розпізнавання об'єктів) - по 1 балу за запитання;

-6 запитань середнього рівня (вміння групувати, сортувати, порівнювати, знаходити логічні зв'язки, застосовувати базові знання) – по 3 бали за запитання;

- 2 запитання високого рівня (вміння вирішувати нестандартні завдання, аналізувати процеси, прогнозувати результати) - по 4 бали за запитання.

Максимальна кількість балів за тест: 34, прохідний бал: 24 (70 %).

Максимальний бал за участь у конференції з обміну досвідом - 20. Оцінюється якість поданих матеріалів (12 балів) та виступ на конференції (8 балів). Прохідний бал за участь у конференції - 14 (70 %).

Документ про підвищення кваліфікації: свідоцтво.

Вартість: безоплатно відповідно до регіонального замовлення слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних, керівних працівників і працівників науково-методичних об'єднань Хмельницької області на 2027 рік.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з чотирьох модулів та 26 взаємопов'язаних тем. Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, - 72, з них 18 год. – лекційні заняття, 50 год. – практичні заняття, 4 год - контрольні заходи.

№	Назва навчальних тем	Кількість годин			
		Разом	Лекції	Практичні	Контрольні заходи
1.	Модуль 1. Ціннісно-сміслові основи професійної діяльності педагога. Розвиток загальних компетентностей	12	5	7	
1.1	Сціально-ментальні та лінгвістичні механізми мовного переходу з російської на українську мову в умовах російсько-української війни.	2	1	1	
1.2	Норми нового Українського правопису в діловій документації.	2		2	
1.3	Роль працівників дошкільного закладу в життєстійкості дітей (Програма «Демократична школа: освіта для демократичної стійкості»).	4	2	2	
1.4	Нормативно-правові акти України щодо оцінювання рівня професійного розвитку педагогічних працівників. Вимоги до кваліфікації педагогічних працівників та їх компетентностей на основі Професійного стандарту.	2	2		

1.5	Мотиваційний потенціал педагога. Фактори та чинники демотивації та самомотивації професійної діяльності вчителів.	2		2	
2.	Модуль 2. Підтримка психологічного благополуччя учасників освітнього процесу та робота в інклюзивному середовищі	12	4	8	
2.1	Роль психолога у профілактиці та подоланні професійного стресу педагога. Посилення резильєнтності вчителя.	2	1	1	
2.2	Підтримка психічного здоров'я та відновлення ресурсності батьків під час війни / у післявоєнний період	2		2	
2.3	Роль психолога у формуванні психосоціальної компетентності вчителя для підтримки дітей в освітньому процесі. Травмофокусований підхід.	2		2	
2.4	Універсальний дизайн в інклюзивному середовищі	2	2		
2.5	Індекс інклюзії: формування культури інклюзивності в закладі освіти	2		2	
2.6	Основні стратегії інклюзивного дизайну	2	1	1	
3.	Модуль 3. Розвиток інформаційно-цифрової компетентності	8		8	
3.1	Цифрові інструменти та рішення в професійній діяльності педагогічного працівника	2		2	
3.2	Академічна доброчесність вчителя та застосування штучного інтелекту в освіті	2		2	
3.3	Цифрові інструменти підтримки інклюзивного навчання: VR/AR технології, мовні застосунки та адаптивні сервіси	2		2	
3.4	Безпека в цифровому суспільстві та освітньому середовищі.	2		2	
4.	Модуль 4. Розвиток компетентностей фахового спрямування	30	9	21	
4.1	Планування діяльності, ведення документації та аналітико-статистичної звітності практичних психологів закладів дошкільної освіти згідно нормативно-правових	3	3		

	документів Міністерства освіти і науки України.				
4.2	Структура та маркери булінгу в закладі дошкільної освіти. Командна стратегія з протидії жорстокому поводженню з дітьми.	3	1	2	
4.3	Безпечний освітній простір як чинник забезпечення якості дошкільної освіти. Психологічні аспекти формування безпечного освітнього середовища.	2		2	
4.4	Психологічний мікроклімат у соціальних групах закладу освіти: засоби діагностики та технології корекції.	2		2	
4.5	Психологічна просвіта батьків як інструмент підтримки психічного здоров'я дитини.	2	1	1	
4.6	Психологічні аспекти піклування про ментальне здоров'я: інструменти самопомоги та підтримки інших	4	2	2	
4.7	Відновлення ресурсу фахівця психологічної служби в умовах невизначеності	4	2	2	
4.8	Перша психологічна допомога психолога жертвам домашнього насилля: основні підходи та принципи.	2		2	
4.9	Психологічні методи та інструменти в роботі психолога з наслідками травм в дітей дошкільного віку, обумовлених воєнним станом країни.	2		2	
4.10	Організаційні аспекти професійної діяльності педагогічного працівника закладу дошкільної освіти у створенні безпечного освітнього середовища	2	2		
4.11	Педагогічна практика. Напрацювання алгоритму роботи психолога з травмованими дітьми.	4		4	
5.	Підсумкові заходи	10		2	8
5.1	Формування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагогічного працівника	2		2	
5.2	Контроль знань (тестування)	4			4
5.3	Підсумкова конференція	4			4
Всього:		72	18	46	8

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1

Ціннісно-сміслові основи професійної діяльності педагога. Розвиток загальних компетентностей

Тема 1.1. Соціально-ментальні та лінгвістичні механізми мовного переходу з російської на українську мову в умовах російсько-української війни

Соціально-ментальні передумови мовного переходу з російської на українську мову в умовах війни: формування мовної свідомості, мотивація до переходу, деколонізація мислення та сприйняття української мови як маркера ідентичності. Роль соціального оточення у закріпленні україномовної практики та подоланні психологічних бар'єрів у спілкуванні.

Лінгвістичні механізми мовного переходу: подолання мовної інтерференції, усвідомлене уникнення калёк і суржику, збагачення словникового запасу через опанування природних мовних конструкцій, фразеологізмів і синонімів. Формування стійкої україномовної комунікативної практики в різних сферах спілкування.

Тема 1.2. Норми нового Українського правопису в діловій документації

Норми нового Українського правопису (редакція 2019 року) та їх застосування в діловій документації. Основні зміни, спрямовані на уніфікацію мовних норм, усунення русизмів і повернення питомих рис української мови.

Фактори оновлення правопису: державна мовна політика, процеси деколонізації мовної системи, вплив глобалізації та поява нових термінів, а також суспільний запит на гендерну рівність у мові. Основні завдання правопису в діловому стилі: уніфікація та стандартизація документів, спрощення й логізація правил, забезпечення точності, однозначності та юридичної коректності офіційних текстів.

Тема 1.3. Роль працівників дошкільного закладу в життєстійкості дітей (Програма «Демократична школа: освіта для демократичної стійкості»)

Роль працівників закладу дошкільної освіти у формуванні життєстійкості дітей як основи їхньої громадянської компетентності та психологічної резильєнтності. Підходи програми «Демократична школа: освіта для демократичної стійкості» до створення безпечного, інклюзивного та демократичного освітнього середовища.

Формування у дітей раннього та дошкільного віку навичок емпатії, співпраці, дотримання правил і першого досвіду участі в ухваленні рішень. Партнерська взаємодія закладу дошкільної освіти з батьками як умова формування демократичних цінностей і підтримки розвитку стійкої, соціально адаптованої особистості.

Тема 1.4. Нормативно-правові акти України щодо оцінювання рівня професійного розвитку педагогічних працівників. Вимоги до кваліфікації педагогічних працівників та їх компетентностей на основі професійного стандарту

Нормативно-правові засади оцінювання професійного розвитку педагогічних працівників в Україні. Роль атестації та сертифікації як інструментів оцінювання професійної діяльності відповідно до чинного законодавства.

Професійний стандарт педагога як основа визначення вимог до кваліфікації та компетентностей. Самоаналіз професійної діяльності відповідно до професійного стандарту, усвідомлення нормативних орієнтирів професійного зростання та планування індивідуальної освітньої траєкторії.

Тема 1.5. Мотиваційний потенціал педагога. Фактори та чинники демотивації та самомотивації професійної діяльності вчителів

Мотиваційний потенціал педагога: сутність, структура та його роль у забезпеченні якості освітнього процесу й професійного розвитку. Внутрішні й зовнішні чинники професійної мотивації, її зв'язок із компетентністю, педагогічною майстерністю та самореалізацією.

Фактори демотивації та професійного вигорання педагогів, їх прояви та наслідки. Інструменти самомотивації, саморегуляції та рефлексії як засоби розвитку професійної стійкості, підтримки внутрішньої мотивації та запобігання емоційному виснаженню в умовах безперервного професійного розвитку.

МОДУЛЬ 2.

Підтримка психологічного благополуччя учасників освітнього процесу та робота в інклюзивному середовищі

Тема 2.1. Роль психолога в профілактиці та подоланні професійного стресу педагога. Посилення резилієнтності вчителя

Феномен стресу в сфері комунікативної діяльності людини. Природа професійного стресу в роботі вчителя. Чинники професійного стресу педагога. Допомога психолога в ідентифікуванні станів як індикаторів професійного вигорання педагога та напрацювання шляхів їх подолання як запорука профілактики професійного стресу вчителя.

Інструменти для зниження щоденного стресу та стратегії побудови довгострокової адаптивності (резилієнтності) до викликів. Механізми відновлення після пережитих криз. Посилення ресурсності педагога як чинник підвищення рівня його стресостійкості.

Тема 2.2. Підтримка психічного здоров'я та відновлення ресурсності батьків під час війни / у післявоєнний період

Стани дітей є відображенням станів батьків. Невпевненість батьків є одним із чинників травматизації дітей. Ідентифікування станів батьків як

запорука напрацювання шляхів покращення їх психічного здоров'я та відновлення їх ресурсності.

Процес адаптації батьків до змін. Шляхи стабілізації психоемоційного стану батьківської аудиторії. Інструменти для зниження щоденного стресу та стратегії побудови довгострокової адаптивності (резилієнтності) до викликів. Механізми відновлення після пережитих криз. Посилення ресурсності батьків як чинник підвищення рівня їх стресостійкості.

Тема 2.3. Роль психолога у формуванні психосоціальної компетентності вчителя для підтримки дитини в освітньому процесі. Травмофокусований підхід

Концепція «Плекання стійкості». Робота психолога в контексті допомоги вчителю щодо напрацювання психологічних та конструктивних підходів як запорука створення безпечного простору для дитини. Допомога психолога в трансформуванні ролі педагога як емоційного провідника для дитини (повернення в дитини відчуття контролю і безпеки). Посилення психологічних знань вчителя щодо застосування практичних інструментів на уроці (емоційні паузи, легалізація емоцій, зниження когнітивного навантаження).

Травмофокусоване навчання як підхід, який замінює ключове питання вчителя до дитини з «Що з тобою не так» на «Що з тобою сталося?». Основні підвалини підходу: безпека, зв'язок та саморегуляція.

Тема 2.4. Індекс інклюзії: формування культури інклюзивності в закладі освіти

Індикатори інклюзії: інклюзивна культура, інклюзивна політика, інклюзивна практика. Складові формування культури інклюзивності у закладі освіти: повага до особистості, повага до культурного та релігійного досвіду, повага до сім'ї, культивування відчуття приналежності до закладу, чутливість до емоційного стану, створення простору без дискримінації, зміст навчання, підтримка кожного/кожної, забезпечення комфортного психологічного середовища, заохочення дітей нести відповідальність за власне навчання, заохочення допомагати іншим, коректні звертання.

Тема 2.5. Універсальний дизайн в інклюзивному середовищі

Концепція інклюзивної освіти. Складові інклюзивного навчання, які формують сучасний освітній простір навчального закладу; ключові аспекти інклюзивного навчання; існуючі сучасні бар'єри щодо осіб з особливими потребами; причини та передумови становлення концепції універсального дизайну та роль даної концепції в життєдіяльності осіб з інвалідністю. Ознаки сучасного освітнього простору; умови створення та мета успішного інклюзивного середовища; ознаки доступності навчального закладу, ключові категорії доступності навчального середовища на уроці; на якому рівні можливий універсальний дизайн в інклюзивному середовищі; нові Державні будівельні норми доступності інклюзивного середовища.

Тема 2.6. Основні стратегії інклюзивного дизайну

Чотири підходи до змін типової освітньої програми в інклюзивному класі. Стратегії універсального дизайну в інклюзивному середовищі: метод взаємодії мультидисциплінарної команди спеціалістів, метод прямих інструкцій, поведінковий методом, метод інтерактивної взаємодії (взаємонавчання), спільне навчання різних дітей та інші приклади інноваційних стратегій універсального дизайну в інклюзивному середовищі.

МОДУЛЬ 3

Розвиток інформаційно-цифрової компетентності

Тема 3.1. Цифрові інструменти та рішення в професійній діяльності педагогічного працівника

Добір електронних (цифрових) освітніх ресурсів з урахуванням мети навчання, вікових особливостей та освітніх потреб здобувачів освіти. Модифікація електронних (цифрових) освітніх ресурсів для досягнення навчальних цілей. Використання цифрових платформ як конструктора навчального контенту. Принципи академічної доброчесності у використанні цифрових матеріалів.

Тема 3.2. Академічна доброчесність вчителя та застосування штучного інтелекту в освіті

Поняття штучного інтелекту: машинне навчання, нейронні мережі, обробка природної мови, генеративний ШІ. Ключові ШІ-технології та їхні можливості та обмеження. Роль ШІ у цифровій трансформації освіти. Вплив ШІ на освітні процеси: автоматизація рутинних завдань, персоналізоване навчання, адаптивні системи. ШІ як інструмент для педагога: огляд освітніх ШІ-інструментів та платформ. Роль педагогічного працівника в умовах використання ШІ в освітньому процесі. Сутність принципів академічної доброчесності в умовах цифрової трансформації освіти. Етичні аспекти застосування ШІ, запобігання плагіату, правила цитування та відповідального використання контенту, створеного за допомогою штучного інтелекту. Практичні рекомендації щодо інтеграції ШІ в освітній процес із дотриманням принципів академічної доброчесності.

Тема 3.3. Цифрові інструменти підтримки інклюзивного навчання: VR/AR технології, мовні застосунки та адаптивні сервіси

Добір цифрових інструментів підтримки інклюзивного навчання з урахуванням мети навчання, вікових особливостей та освітніх потреб здобувачів освіти. Використання VR/AR технологій, мовних застосунків та адаптивних сервісів з урахуванням освітніх потреб учнів.

Тема 3.4. Безпека в цифровому суспільстві та освітньому середовищі

Персональні та корпоративні дані, їх конфіденційність. Небезпека в цифровому просторі. Онлайн-злочини в цифровому суспільстві та запобігання їм. Кібербезпека. Кібергігієна. Типи онлайн-загроз та відповідні механізми реагування. Відповідальна та безпечна поведінка в цифровому просторі.

Безпечне використання соціальних мереж та месенджерів у освітньому процесі. Захист цифрових пристроїв, персональних даних і електронних (цифрових) освітніх ресурсів. Захист акаунтів від зламу.

МОДУЛЬ 4

Розвиток компетентностей фахового спрямування

Тема 4.1. Планування діяльності, ведення документації та аналітико-статистичної звітності практичних психологів закладів дошкільної освіти згідно нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України

Огляд національних програмних документів, стратегій, програм, які регулюють діяльність практичних психологів в закладах дошкільної освіти.

Закони України, постанови Верховної Ради України, акти Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України, Положення про психологічну службу у системі освіти України (2018), Професійний стандарт «Практичний психолог закладу освіти» (2020) щодо ключових аспектів системної психологічної допомоги учасникам освітнього процесу в сучасних реаліях.

Тема 4.2. Структура та маркери булінгу в закладі дошкільної освіти. Командна стратегія з протидії жорстокому поводженню з дітьми

Анатомія булінгу: визначення, види, ознаки, механізм цькування. Психологічні аспекти проявів насильницької моделі поведінки у дітей дошкільного віку. Алгоритм дій у випадку виявлення булінгу. Системна спільна дія учасників освітнього процесу щодо запобігання насильству в закладі дошкільної освіти.

Тема 4.3. Безпечний освітній простір як чинник забезпечення якості дошкільної освіти. Психологічні аспекти формування безпечного освітнього середовища

Поняття безпечного середовища в контексті реформування освіти. Сторони і ознаки простору психологічного благополуччя. Групи ризик-факторів психологічної безпеки освітнього середовища. Роль учасників освітнього процесу у дотриманні принципів моделювання екосистеми психологічної безпеки освітнього середовища.

Тема 4.4. Психологічний мікроклімат у соціальних групах закладу освіти: засоби діагностики та технології корекції

Теоретичні засади формування малих соціальних груп у закладі освіти. Соціально-психологічні дослідження малих соціальних груп. Навчальна група в ЗДО: механізми формування, соціальна динаміка та процеси, психологічний клімат. Діагностичні та корекційні види діяльності.

Тема 4.5. Психологічна просвіта батьків як інструмент підтримки психічного здоров'я дитини

Виклики сьогодення для психічного здоров'я дітей дошкільного віку та стратегічні завдання психологічної просвіти батьків у сучасних умовах.

Види, форми методи психологічної просвіти батьків; фактори та чинники ефективності. Практичні вправи та рекомендації щодо організації системи психологічної просвіти батьків у ЗДО.

Тема 4.6. Психологічні аспекти піклування про ментальне здоров'я: інструменти самодопомоги та підтримки інших

Ментальне здоров'я під час війни: як піклуватись про себе та про інших. Використання особистісних ресурсів як основа збереження психічного здоров'я в умовах кризових періодів. Дієві інструменти самодопомоги в умовах невизначеності.

Тема 4.7. Відновлення ресурсу фахівця психологічної служби в умовах невизначеності

Вигорання: розпізнати, запобігти, подолати. Феномен мотиваційних ресурсів практичних психологів в умовах воєнного стану. Базові навички турботи про себе у стані тривалої невизначеності та стресу. Психологічні техніки відновлення ресурсу. Самоцінність як ресурс.

Тема 4.8. Перша психологічна допомога психолога жертвам домашнього насилля: основні підходи та принципи

Домашнє насильство як соціально-правова проблема сучасного суспільства. Сутність та види домашнього насилля. Психологія «жертви» та «кривдника». Наслідки пережитого насилля.

Перша психологічна допомога жертвам домашнього насилля в залежності від вікової групи та емоційного стану. Основні підходи та принципи першої психологічної допомоги. Проблемні питання в контексті надання психологом першої психологічної допомоги жертвам домашнього насилля.

Діагностування різних видів насилля над різновіковими категоріями жертв. Як розпізнати психологічне насилля у практиці сімейного виховання. Сексуальне насилля над дітьми: основні ознаки та правила надання першої психологічної допомоги. Основні стратегії психологічної допомоги дітям, які стали жертвами фізичного насилля.

Тема 4.9. Психологічні методи та інструменти в роботі психолога з наслідками травм в дітей дошкільного віку, обумовлених воєнним станом країни

Дитяча травма та її види. Ознаки дитячої психологічної травми. Вплив травматичної події на дитину дошкільного віку. Дитячі травми, зумовлені воєнним станом в Україні. Травми з великої літери «Т». Травми з маленької літери «т».

Психологічні методи та інструменти в роботі психолога з наслідками дитячих травм, обумовлених воєнним станом в Україні. Розпізнавання та уникнення тригерів, які корелюють з пережитим травматичним досвідом дитини. Проживання емоційно-почуттєвої сфери дитини. Допомога у вербалізації відчуттів (тривоги, занепокоєння) дитини. Арт-терапія, ігрова, поведінкова та

пісочна види терапій. Ігри та техніки для стабілізації психоемоційного стану дитини.

Тема 4.10. Організаційні аспекти професійної діяльності педагогічного працівника у створенні безпечного освітнього середовища

Нормативно-правові засади забезпечення безпечного освітнього середовища в закладі освіти. Організація безпечного, інклюзивного та здоров'язбережувального освітнього середовища. Вимоги до професійної діяльності педагогічного працівника щодо забезпечення безпеки освітнього процесу. Ризики освітнього середовища та їх типологія (фізичні, психологічні, соціальні, інформаційні, цифрові). Організаційні механізми попередження та реагування на випадки булінгу, насильства, дискримінації, кіберзагроз. Алгоритми дій педагогічного працівника у кризових та небезпечних ситуаціях. Формування культури безпечної поведінки та відповідального ставлення до збереження життя і здоров'я здобувачів освіти.

Тема 4.11. Напрацювання алгоритму роботи психолога з травмованими дітьми

Збір та систематизація інформації від дорослих. Ідентифікування глибини травматизації. Шляхи встановлення довірливого контакту з дітьми як запорука емоційної стабілізації. Діагностика через діяльність. Корекційно-відновлювальна робота. Функція перенаправлення у професійній діяльності психолога. Робота з оточенням дитини як обов'язковий та паралельний крок психолога.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Рефлексія власного мовного шляху.
2. Аналіз змін власної мовної поведінки.
3. Самооцінку власної мовної компетентності.
4. План особистого мовного розвитку на наступний рік.
5. Висновки щодо ролі української мови у професійній діяльності педагога.
6. Вправа «Лимон» (на розслаблення).
7. М'язова релаксація за Джекобсоном (на розслаблення).
8. Вправа «Коло контролю» (на відпрацювання здатностей конструктивного застосування внутрішнього ресурсу, на відпрацювання суб'єктивного контролю).
9. Техніка «Рефреймінг» (Зміна рамки) (відпрацювання здатностей змінювати бачення контексту події або ситуації; здатностей перетворювати проблему на виклик і професійний ріст).
10. Вправа «Кошик приємностей» (на розвиток позитивного мислення);
11. Ритуал «Зняття робочого одягу» (розвиток вмінь працювати з «професійними ролями»).
12. Техніка «Какао» (на дихання, зняття напруги).
13. Вправа «Макарони» (Тверді-м'які) (на розслаблення).

14. Техніка «Мокре цуценья» (допомагає активізувати тіло дітей та знизити інтенсивність неприємних емоцій).

15. Аналіз педагогічних ситуацій, пов'язаних із культурою інклюзивності в закладі освіти.

16. Розробка індивідуальних стратегій підтримки дитини.

17. Вправа «Існуючі бар'єри». Слухачам пропонують завдання: навести приклади до фізичних, інформаційних, інституційних, ментальних бар'єрів.

18. Вправа «Спільне й відмінне» у термінології: інклюзивний дизайн, доступний дизайн, спеціальний дизайн, універсальний дизайн, розумне пристосування, адаптація.

19. Розробка індивідуальних стратегій підтримки дитини, відповідно до нозологій.

20. Створення адаптованих навчальних завдань, відповідно до рівня підтримки дитини з ООП.

21. Методика соціально-психологічного дослідження структури навчального класу «Соціометрія» (Дж.Морено) та різні модифікації цієї методики. Формування соціограми та соціоматриці навчального класу.

22. Практика дитячої участі у прийнятті рішень.

23. Рефлексивний щоденник щодо підтримки життєстійкості або самостійності дитини.

24. Практична вправа «Батьківський запит: що стоїть за словами?».

25. Практичне завдання «Створюємо психологічний меседж для батьків».

26. Рольова гра «Складна розмова з батьками».

27. Розгляд практичних кейсів професійного вигорання психологів. Чинники, які впливають на спроможність протистояти зовнішнім викликам.

28. Арттерапевтичне заняття «Самоцінність як ресурс».

29. Укласти список власних факторів та чинників, які впливають на демотивацію та самоотивацію професійної діяльності.

30. Розробити програму розвитку самомотивації на навчальний рік, що містить професійні цілі, індикатори успіху, механізми самопідтримки та інструменти рефлексії.

31. Змодельовати алгоритм дій педагога щодо подолання професійної демотивації або емоційного виснаження в конкретній педагогічній ситуації.

32. Розробити кейс «Професійне вигорання педагога: причини, наслідки та шляхи відновлення мотивації» з аналізом ситуації та пропозиціями щодо її вирішення.

33. Створити методичний продукт чек-лист, методичні рекомендації щодо самомотивації професійного розвитку» з подальшою апробацією його у власній професійній діяльності.

34. Вправа «Поясни свій вибір». Слухачі відповідно до запропонованої педагогічної ситуації обирають один або декілька цифрових інструментів і обґрунтовують, чому саме ці інструменти підходять за трьома критеріями: доступність, відповідність темі та віковим особливостям здобувачів освіти.

35. Вправа «Нове життя ваших файлів». Слухачі за 10 хвилин перетворюють власний документ (Word / PDF/ Power Point) на візуальний матеріал на одній із цифрових платформ.

36. Вправа «Створення власного цифрового контенту». Слухачі відповідно до запропонованого завдання обирають один або декілька цифрових інструментів і створюють власні електронні (цифрові) освітні ресурси.

37. Вправи на використання ШІ для автоматизації рутинних завдань педагогічного працівника, створення персоналізованих завдань та використання освітніх ШІ-інструментів та платформ.

38. Вправа «EdTech для інклюзії: аналіз і добір ресурсів». Завдання: проаналізувати 2–3 цифрові інструменти (наприклад, VR/AR застосунок / мовний сервіс / адаптивний додаток) та заповнити чек-лист за наданими критеріями.

39. Вправа «Індивідуальна траєкторія цифрової підтримки». Надано кейс (наприклад, учень із порушеннями мовлення / РАС / труднощами навчання), потрібно створити «маршрут цифрової підтримки» у вигляді схеми (карти), який включає: адаптивні сервіси; мовні застосунки; інструменти візуалізації; засоби комунікації; рекомендації для батьків і педагогів.

40. Вправа «Мій безпечний цифровий слід». Слухачі на платформі Canva або іншому ресурсі розробляють чек-лист для перевірки власного цифрового сліду, за допомогою якого можна оцінити, наскільки безпечною та відповідальною є поведінка в соціальних мережах та інших онлайн-платформах.

41. Вправа «STOP Булінг». Слухачам пропонується проаналізувати конкретну ситуацію кібербулінгу (надається кейс) та розробити покроковий план дій для захисту постраждалого від цифрового цькування. Потрібно обґрунтувати кожен крок з точки зору безпеки та етики.

42. Вправа «Фішинг чи безпечне повідомлення?». Учасникам пропонуються приклади електронних листів, повідомлень у месенджерах та SMS. Необхідно визначити, які з них є фішинговими; виділити підозрілі ознаки; запропонувати алгоритм безпечних дій.

43. Вправа «Кіберщит педагога». Слухачі проводять аудит безпеки власного смартфона/комп'ютера та створюють звіт, який включає: перевірку налаштувань приватності, аналіз встановлених додатків, оцінку надійності паролів та рекомендації щодо покращення захисту.

44. Вправа «Приватний режим: ON». Учасники налаштовують конфіденційність та видимість свого профілю в соціальних мережах: як люди можуть знаходити вас; хто може бачити вашу особисту інформацію, фотографії, дописи, список друзів; чи можуть інші позначати вас на фото та у своїх дописах.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2018 № 2657-VIII.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми» від 06.06.2024. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-20#n109>.
3. Інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти: проєкт / МОНУ. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/05/21/Instruktyvno.metodychni.rekomendatsiyi.shchodo.SHI.v.ZZSO-22.05.2024.pdf>. Дата звернення: 07.03.2026.
4. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
5. Порядок реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти, затверджений наказом МОН України від 28.12.2019 № 1646.
6. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 22.06.2026).
7. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України :наказ МОН України від 22.05.2018 № 509. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/Re32337?an=1>(дата звернення: 30.09.2025).
8. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: Наказ МОНУ від 03.06.2026 №871. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-typovoi-prohramy-pidvyshchennia-kvalifikatsii-pedahohichnykh-ta-naukovo-pedahohichnykh-pratsivnykiv-z-rozvytku-tsyfrovoi-kompetentnosti/> Дата звернення: 12.06.2026.
9. Про авторське право і суміжні права. Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>. Дата звернення: 07.03.2026.
10. Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти» : наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 24.11.2020 № 2425 URL: <https://drive.google.com/file/d/1zf04SUDu5fMrS8CTDqAFshYBk4KC0o4w/view> (дата звернення: 30.09.2025).
11. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 No 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 30.09.2025).
4. Про дошкільну освіту : Закон України від 6 червня 2024 року №3788-IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
12. Про методичні рекомендації «Пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти України в 2025/2026 навчальному році» : лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 07.07.2025 № 21/08-586 <https://imzo.gov.ua/2025/07/07/lyst-imzo-vid-07-07-2025-21-08-586-pro->

[metodychni-rekomendatsii-priorytetni-napriamy-roboty-psykholohichnoi-sluzhby-u-systemi-osvity-ukrainy-v-2025-2026-navchal-nomu-rotsi/](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-%D1%80#Text)

13. Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти: розпорядження Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 року № 301-р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.06.2026).

14. Програма «Демократична школа: освіта для демократичної стійкості». URL: <https://www.schools-for-democracy.org/>

15. Професійний стандарт вчителя ЗЗСО (Наказ Міністерства освіти і науки України м. Київ. від 29 серпня 2024 р. № 1225. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти».

16. Щодо забезпечення доступності закладів освіти для осіб з особливими освітніми потребами: Лист МОН України від 05.04.2019р. № 1/9-223.

Основна література

1. Азін В. О., Грибальський Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В. Доступність та універсальний дизайн: навч.-метод. посіб. Київ, 2013.128 с.

2. Байда Л. Простір без бар'єрів: як застосовувати в школі принципи універсального дизайну. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-zastosovuvaty-pryntsyphu-universalnogo-dyzajnu-v-shkoli/>

3. Байда Л. Як застосовувати в школах універсальний дизайн, стандарти доступності й розумне пристосування. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-zastosovuvaty-v-shkolah-universalnyj-dyzajn-standarty-dostupnosti-j-rozumne-prystosuvannya/>

4. Бойчук Ю. Д., Бородіна О. С., Микитюк О. М. Інклюзивна компетентність майбутнього вчителя основ здоров'я : монографія. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2015. 117 с.

5. Булінг у дитячому середовищі: запобігання та протидія. Антибулінг. Практичні заняття / Л. В. Береговська, О. С. Данилюк, І. І. Залеська та ін. – Київ: Шкільний світ, 2019. – 150 с.

6. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти. Державна служба якості освіти України. Canada. 85с.

7. Гончаров В.Л. Домашнє насильство: як захистити дитину. – К.: Шк. світ, 2009. 120 с.

8. Данилевська Оксана Українська в українській школі на початку ХХІ століття: соціолінгвістичні нариси. – Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019.

9. Динамічні процеси в малій групі: соціально-психологічний вимір освітнього середовища : [монографія] / [П. П. Горностай, О. Л. Вознесенська, І. В.Грибенко та ін.] ; за наук. ред. П. П. Горностая ; Національна академія

педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 190 с.

10. Зубков Микола Норми й культура української мови. – Харків: ВД «ШКОЛА», 2023.

11. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти. Навч.-метод. посіб. / кол. авт.: Андрєєнкова В. Л., Аносова Ю. В., Байдик В. В. та ін. – Київ, 2020. – 194 с

12. Казміренко. О.В. Вияви домашнього насилля над дітьми // Юридична психологія. - 2017. - № 1 (20). С. 78-92.

13. Морзе, Н. В., Бойко, М. А., Струтинська, О. В., & Смирнова-Трибульська, Є. М. (2024). Якою має бути цифрова компетентність вчителів у галузі використання штучного інтелекту? Електронне наукове фахове видання “Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету”, (16), 76–91. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2024.166>. Дата звернення: 12.03.2026.

13. Науково-методичні основи психологічного супроводу діяльності вчителя в умовах реформування освіти (діагностика і корекція). Практичний посібник / авт. кол.: В.Г. Панок, І.В. Марухина, В.В.Рибалка, В.М.Горленко, Д.Д.Романовська, В.В. Предко, С.К.Шандрук, М.В.Саврасов, Н.В.Сосновенко; За наук. ред. В.Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПН України, 2022. 192 с.

14. Овчаренко О.Ю. Психологія стресу та стресових розладів: навчальний посібник - К. : Університет «Україна», 2023. — 266 с.

15. Полякова В. Особливості психологічної допомоги вчителям в умовах війни // Психічне здоров'я в умовах війни: шляхи збереження та відновлення: Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (м. Київ, 13 жовтня 2023 р.). – Київ: НУБІП України, 2023. С. 58-61.

16. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник / Андрєєнкова В. Л., Мельничук В. О., Калашник О. А. – К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. – 132 с.

17. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник / М.Порошенко. — Київ : ТОВ «Агенство «Україна», 2019.— 300с.

18. Психолого-педагогічне забезпечення соціально-психологічного клімату в колективі: навч.-метод. комплекс спецкурсу для слухачів ін-тів післядиплом. пед. освіти / [П. П. Горностай, В. В. Горбунова, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка, Г. В. Циганенко, Л. Г. Чорна] ; за ред. П. П. Горностая ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. – К. : Міленіум, 2017. 48 с.

19. Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу. Навчально-методичний посібник. / Андрєєнкова В.Л., Войцях Т.Г., Гриців І.П., Мельничук О.В., Харківська Т.А. – К.: 2023. 149 с.

20. Шевчишена О.В. Резерви покращення якості психологічних сервісів у закладах загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник. – Хмельницький: ОППО, 2020. 104 с.

Додаткова література

1. Азін В. Приклади застосування універсального дизайну. URL: <https://www.slideshare.net/undpukraine/ss-56399768>
2. Базові знання з кібергігієни. Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/basic-knowledge-of-cyber-hygiene> . Дата звернення: 16.06.2026.
3. Байда Л. Ю Школа для кожного: навч. посіб. Київ, 2015. 60 с.
4. Безпечний простір. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей дошкільного віку та школярів : навч.-метод. посіб. Вид. 3-тє, доп., виправ. / Богданов С. О., Гніда Т. Б., Залеська О. В., Лунченко Н. В., Панок В. Г., Соловйова В. В. ; заг. ред. : Чернобровкін В. М., Панок В. Г. Київ : Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2021. 368 с.
5. Кібергігієна: як захиститися від фішингу. Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/kibergigiena-ak-zahistitisa-vid-fisingu> . Дата звернення: 16.06.2026.
6. Кокун О.М., Мельничук Т.І. Резилієнс-довідник: практичний посібник. Київ: Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України. 2023. 25 с.
7. Косенчук О., Тарнавська Н. Підтримуємо та зберігаємо психічне здоров'я дітей : методичний посібник для вихователів. Київ, 2023.
8. Лен Е. В., Сівертсен А. Г. Значення дитячих садків для життєстійкості. Дошкільна освіта. 1-ше видання. Норвегія. 2022.
9. Лісовець О. В. Взаємодія закладу дошкільної освіти та сім'ї у вихованні самостійності дітей старшого дошкільного віку : навчально-методичний посібник. Ніжин, 2022.
10. «НУМО! бот – помічник у розвитку навичок у дошкільнят» <https://numo.mon.gov.ua/for-parents?&categories=health-safety,child-physical-dev,mine-safety,profilaktika-zahvoryuvan>
11. Олексенко С.В. Професійне зростання педагогів: посилюємо мотивацію /Практичний психолог: дитячий садок - 2020 (9). С. 21-27.
12. Олексенко С. В., Сабол Д. М., Хоменко О. А. Професійний саморозвиток педагогів: мотиви, ресурси, засоби підтримки // Modern Engineering and Innovative Technologies. 2025. № 41. С. 33–42.
13. Онлайн-безпека для освітян. Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/simulators/onlajn-bezpeka-dla-osvitan> . Дата звернення: 16.06.2026.
14. Підготовка вчителів до розвитку життєстійкості/стресостійкості у дітей в освітніх навчальних закладах : навч.-метод. посіб. /Богданов С. О. та ін. ; заг. ред. : Чернобровкін В. М., Панок В. Г. Київ : Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. 208 с.
15. Психологічна безпека освітнього середовища: методи, технології, шляхи формування : практичний посібник / авт. кол. : В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В.

Саврасов; за наук. ред. Н. В. Лунченко ; НАПН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психол. і соц. роботи. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2024. 134 с.

16. Психологічна підтримка для дошкільнят : методичний посібник. Київ, 2025.

17. Семеніхіна О., Друшляк М. Типологія цифрових технологій інклюзивного освітнього простору, фізико-математична освіта, 2022. Том 35. № 3. С. 65–70. URL: <https://fmo-journal.org/index.php/fmo/article/view/179/120>
Дата звернення: 12.03.2026.

18. Сологуб О.С. ІКТ в освіті: YouTube канал. URL: <https://www.youtube.com/@%D0%86%D0%9A%D0%A2%D0%B2%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%96>. Дата звернення: 16.06.2026.

19. Тавровецька Н. І. Взаємозв'язок професійного вигорання педагогів з особливостями ціннісно-сислової сфери і життєвої позиції // Проблеми сучасної психології. 2020. Вип. 49. С. 296–321. DOI: 10.32626/2227-6246.2020-49.296-321.

20. Федосова А. В. Ефективний самоменеджмент як стратегія професійного розвитку педагога // Вересень. 2025. № 3. С. 58–67. DOI: 10.54662/veresen.3.2025.06.

21. Формування безпечного освітнього простору закладу освіти в діяльності працівників психологічної служби / авт. кол: В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов, І. І. Ткачук ; за наук. ред. Н. В. Лунченко, І. І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2023. 111 с.

22. Фрицюк В. А. Професійний саморозвиток педагога: акмеологічний та аксіологічний методологічні підходи // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. 2025. Вип. 81. С. 27–31. DOI: 10.31652/2415-7872-2025-81-27-31.

23. Шевчишена О.В. Домашнє насильство: психолого-педагогічний аспект // Педагогічний вісник Поділля. Науково-методичний журнал / [гол. ред.. В.І.Очеретянко]. – Хмельницький, 2020. - № 3. С. 33-36.